

SVENSK SAMMANFATTNING AV REPORT ON THE EUROPEAN ECONOMY 2006

Den ekonomiska politiken utformas i ökad utsträckning på europeisk nivå. Den ekonomisk-politiska debatten har inte följt denna utveckling utan förs i huvudsak utifrån nationella perspektiv. Framför allt saknas oberoende analyser med genomslag på europeisk nivå. Ett undantag är den årliga EEAG-rapporten, som författas av en oberoende europeisk ekonomgrupp.* Den presenteras i Barcelona, Bryssel, London, Madrid, München, Rom och Stockholm. För presentationen i Stockholm svarar EEAG:s svenske medlem, professor Lars Calmfors, som också är gruppens vice ordförande.

KAPITEL 1 EKONOMISKA UTSIKTER FÖR EUROPA OCH SVERIGE

Tillväxten i EU förväntas under 2006 ligga på strax över 2 procent. Det är något högre än för 2005, men fortfarande lägre än världsgenomsnittet och för t.ex. USA och Japan. Sveriges tillväxt beräknas öka något till 2,6 procent. Den högre tillväxten i EU stöds både av ökad inhemsk efterfrågan och ökad export. Exporten har gynnats av en försvagning av euron gentemot dollarn som förväntas bestå. Arbetslösheten förväntas minska något, men fortsatta reformer för en mer flexibel arbetsmarknad är nödvändiga för att öka sysselsättningen.

Det råder en obalans mellan finans- och penningpolitiken inom euroområdet. Budgetunderskotten för flera länder - däribland de tre största: Tyskland, Frankrike och Italien - fortsätter att vara högre än de 3 procent av BNP som EU:s stabilitetspakt tillåter. Det har tidigare lett till en urvattning av stabilitetspakten och tvingat ECB att föra en stramare penningpolitik än vad som annars skulle behövas. I kapitlet föreslås tre möjligheter för en bättre balans mellan finanspolitik och penningpolitik: starkare nationella institutioner som övervakar finanspolitiken, ett förstärkt finanspolitiskt samarbete mellan de budgetmässigt mest disciplinerade EU-länderna och samordnade reformer av de penning- och finanspolitiska ramverken i euro-området (där ECB erbjuder en höjning av sitt inflationsmål i utbyte mot förstärkta incitament för budgetdisciplin).

KAPITEL 2 DE GLOBALA OBALANSERNA

USA:s stora och långvariga bytesbalansunderskott innebär globala makroekonomiska obalanser som förr eller senare måste rättas till. Det finns flera möjliga förklaringar till nuvarande obalanser. Om USA:s bytesbalansunderskott beror på lågt nationellt sparande, krävs både ökat privat sparande och minskade budgetunderskott i USA. Om underskotten är en följd av sparandeöverskott i resten av världen kan man förvänta sig att räntorna kommer att stiga så snart investeringstakten där ökar. Om önskan om ”exportledd tillväxt” i Kina och andra asiatiska ekonomier har bidragit till de nuvarande globala obalanserna krävs en förändrad växelkurspolitik där.

Det finns en betydande risk att kapitalinflödena till USA vid någon tidpunkt upphör eller vänds i utflöden. I ett sådant läge måste det amerikanska bytesbalansunderskottet minska genom en kraftig dollardepreciering och/eller minskad efterfrågan i USA. Detta skulle i sin tur kunna leda till att Europa får uppleva ett fall i extern efterfrågan, med negativa konsekvenser för den europeiska tillväxten som följd. En stor och hastig växelkursanpassning skulle sannolikt utsätta europeiska företag för likviditetskriser och kapitalförluster på dollartillgångar som urholkar balansräkningarna. I ett sådant läge kan också riskpremier och långa räntor på de finansiella marknaderna stiga kraftigt med negativa effekter inte minst på fastighetspriserna. För att und-

---

* European Economic Advisory Group, EEAG, bildades 2001 och har sedan 2002 gett ut årliga rapporter om Europas ekonomi. EEAG är knutet till CESifo-institutet i München och består av Seppo Honkapohja, ordförande (Cambridge), Lars Calmfors, vice ordförande (Stockholms universitet), Giancarlo Corsetti (European University Institute, Florens), John Kay (Oxford), Gilles Saint-Paul (Université Toulouse), Hans-Werner Sinn (Ludwig-Maximilians-Universität, München), Jan-Egbert Sturm (ETH, Zürich) och Xavier Vives (INSEAD).

vika en våg av konkurser kan regeringarna behöva ta på sig avsevärda budgetkostnader. Det innebär extra försiktighetsmotiv för starkare finanspolitisk disciplin. De existerande ramverken för penning- och finanspolitiken i Europa har inte utformats för att kunna hantera en sådan situation.

KAPITEL 3 EU:S TILLVÄXTPOLITIK

Den ekonomiska tillväxten har varit betydligt lägre inom EU än för USA de senaste tio åren. Skillnaderna i tillväxttakt mellan EU:s medlemsstater är dock också stora. De nya medlemsstaterna har haft en hög tillväxttakt, som kan förklaras av att de utifrån sin låga startnivå efter murens fall har börjat närma sig en västeuropeisk nivå. Även inom gruppen gamla medlemsstater har det funnits betydande skillnader i tillväxttakt under det senaste årtiondet. Tyskland, Frankrike och Italien har alla haft en låg tillväxttakt. Bland de relativt framgångsrika EU-länderna återfinns Finland, Irland, Sverige och Storbritannien som samtliga har påverkats kraftigt av IT-revolutionen. Även Grekland och Spanien har haft en god tillväxt. I dessa länder förklaras den goda utvecklingen i stället av ökat antal arbetade timmar och "traditionell" kapitalackumulation.

EU:s strategi för tillväxt, den så kallade Lissabonstrategin, bygger i hög utsträckning på att Europas ekonomier ska använda innovationer inom IT-området för att öka tillväxten. EEAG-gruppen ser en fara i att alla länder försöker tillämpa samma recept för ökad tillväxt. Till exempel kan många av de nya medlemsstaterna i EU få en god ekonomisk utveckling genom att använda befintlig teknik. Däremot har dessa medlemsstater för närvarande inte så goda förutsättningar att ta fram nya innovationer. Bland de gamla medlemsstaterna finns det exempel på att ökad sysselsättning har gett god tillväxt i länder som inte har varit särskilt framgångsrika på IT-området. EEAG-gruppen betonar att medel som bättre utbildning, avregleringar och ökad konkurrens och reformer för ökad sysselsättning har en stor potential att öka den europeiska tillväxten.

KAPITEL 4 UTBILDNINGSPOLITIK I EUROPA

Det finns ett starkt samband mellan utbildningsnivån i ett land och det ekonomiska välståndet i landet. Elevers läsförmåga och kunskaper i matematik skiljer sig kraftigt mellan länder, även för relativt likartade länder, som till exempel de nordiska.

Sambandet mellan utgifter för utbildning och skolresultat är relativt svagt, vilket indikerar att skillnaderna i skolresultat i hög utsträckning bestäms av andra faktorer än satsade resurser. Det finns statistiska svårigheter med att jämföra effekterna av olika skolsystem. Med denna reservation gör ändå EEAG-gruppen bedömningen att konkurrens mellan skolor, i form av att föräldrarna får välja skola åt sina barn, förbättrar skolresultaten. En förutsättning för att konkurrensen ska vara effektivitetshöjande verkar dock vara att det finns nationella prov, som gör att föräldrar har möjlighet att bedöma olika skolors kvalitet. Vidare bör antagningen till skolor som har fler sökande än platser vara baserad på tidigare studieresultat.

KAPITEL 5 KONKURRENSPOLITIK I EUROPA

En viktig fråga för konkurrenspolitiken är hur konkurrensmyndigheterna ska se på företagsfusioner. När företag går ihop kan det uppstå effektivitetsvinster. Samtidigt finns dock en risk att konkurrensen minskar när färre företag återstår på marknaden. Det finns en tendens i många europeiska länder att vilja behålla ägandet av stora företag inom landet. Länderna tillåter därför fusioner mellan inhemska företag för att förebygga att inhemska företag köps upp av utländska företag. Detta är nu aktuellt när Frankrike tillåter de franska företagen Gaz de France och Suez att gå ihop för att förebygga att det italienska företaget Enel köper upp Suez. Denna politik minskar antalet aktörer på den franska marknaden. För konkurrensen är gränsöverskridande företagssammanslagningar därför vanligen att föredra. Det går emot tendensen hos många regeringar att uppmuntra inhemska företagssammanslagningar i syfte att förhindra gränsöverskridande fusioner. Olika hinder för internationella företagsuppköp bör därför avvecklas.

EU-kommissionen har idag ansvaret för EU:s konkurrenspolitik. Frågan är om EU-kommissionens oberoende är tillräckligt starkt för att stå emot starka nationella intressen. För att säkerställa oberoendet hos dem som tar ställning till om en fusion är skadlig för konkurrensen, föreslår EEAG-gruppen att en "tribunal" som avger en offentlig rekommendation för eller emot en företagssammanslagning inrättas inom EU-kommissionen. EU-kommissionen skulle dock ha kvar det slutliga avgörandet. Ett annat alternativ är att inrätta ett oberoende konkurrensverk på europeisk nivå.